فصلنامه علمی اعتیاد پژوهی، سال هفدهم، شماره شصت و هفتم، ص۲۲۸-۱۹۷، بهار ۱۴۰۲
Scientific Quarterly of Research on Addiction, Vol. 17, No. 67, P 197-228, Spring 2023

مقاله پژوهشی
Research Article

تبیین فرآیند شکل‌گیری خیانت‌زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد

محمد خالدیان[۱]، سمیه شاهمرادی[۲]، یاسر مدنی[۳]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۲/۳۱

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر تبیین فرآیند شکل‌گیری خیانت زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد بود. **روش:** روش این پژوهش کیفی و از نوع گراندد تئوری بود. جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر شامل زنان دارای همسر وابسته به مواد شهرستان قروه بود که ۱۸ نفر از آن‌ها با روش نمونه‌گیری گلوله برفی انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاریافته بود. همزمان با جمع‌آوری داده‌ها، کدگذاری و تحلیل در سه مرحله کدگذاری باز، محوری، و انتخابی انجام پذیرفت. **یافته‌ها:** عوامل شناسایی شده و استخراج شده تاثیرگذار در شکل‌گیری خیانت زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد شامل: الف) عوامل زمینه‌ساز شامل عوامل فردی، روانی، و بین فردی، ب) عوامل آشکارساز شامل عوامل خانوادگی و خطر، ج) عوامل تدوام‌بخش شامل عوامل اجتماعی، فرهنگی، و محیطی، و د) عوامل تشدیدکننده شامل عوامل عاطفی و جنسی بودند. همچنین، راهبردها شامل مداخله در عوامل فردی، خانوادگی، اجتماعی، محیطی، فرهنگی، بین فردی، ارتباطی، و مداخله‌ای بودند. **نتیجه‌گیری:** عوامل متعددی در فرآیند شکل‌گیری خیانت زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد نقش دارند که با شناسایی آنها در محیط‌ها، فرهنگ‌ها، و جوامع مختلف، می‌توان اقدامات موثری در راستای کاهش خیانت زناشویی و حتی پیشگیری از اعتیاد تنظیم و تدوین نمود و زمینه آگاهی عمومی را ایجاد نمود.

کلیدواژه‌ها: خیانت زناشویی، مصرف مواد، اعتیاد

۱. نویسنده مسئول: دانشجوی دکترای مشاوره، پردیس بین المللی ارس دانشگاه تهران، تهران ، ایران. پست الکترونیک: khaledian12@pnu.ac.ir
۲. استادیار، گروه مشاوره، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۳. استادیار، گروه مشاوره، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

مقدمه

اختلال سوءمصرف‌مواد[1] و اعتیاد[2] یکی از بحران‌های چهارگانه قرن بیست و یکم و از معضلات و مشکلات جدی بهداشتی، روانی و اجتماعی است که اکثر جوامع مختلف را درگیر کرده است (راطق و فرهادی، ۱۳۹۸). در ایجاد و تداوم و تشدید آن عوامل مختلفی از جمله عوامل، فردی، اجتماعی، خانوادگی، روان‌شناختی و زیستی نقش دارند و به نوعی به الگوی ناسازگارانه مصرف مواد اطلاق می‌شود که با مجموعه‌ای از علائم جسمی، رفتاری، فیزیولوژیکی و شناختی در طول یک دوره ۱۲-۸ ماهه نمایان می‌شود که باعث مصرف مداوم و مستمر مواد می‌شود و هم زندگی شخصی فرد هم خانواده و هم اجتماع را تحت تاثیر قرار می‌دهد (نعمتی‌سوگلی‌تپه، شاهمرادی، رحیمی و خالدیان، ۱۳۹۹). اعتیاد، پیامدهای روان‌شناختی، اجتماعی و زیستی بسیاری برای فرد دارد اما عمده‌ترین پیامد اعتیاد، متمرکز بر خانواده است و عمده‌ترین آسیب خانوادگی اعتیاد به مواد مخدر می‌تواند بر روابط عاطفی، جنسی و روانی زن و شوهر در خانواده باشد. مصرف موادمخدر، کارکرد جنسی فرد را دچار مشکل کرده و بی‌تفاوتی او نسبت به همسرش باعث دوری آنها از یکدیگر می‌شود. از این جهت که نیازهای جنسی و عاطفی همسر فرد مصرف‌کننده مواد رفع نمی‌شود؛ او را در معرض افزایش احتمال خطر ورود به روابط فرازناشویی قرار می‌دهد. البته میزان این خطر می‌تواند مشروط به ویژگی‌های فردی، تربیتی و مذهبی این زنان باشد (خلیلی، بهمنی، خانجانی و واحدی، ۱۴۰۰). توجه به کانون خانواده، محیط سالم و سازنده، روابط گرم و ارتباطات و تعاملات بین اعضا عواملی هستند که می‌توانند سبب رشد و پیشرفت افراد و خانواده شوند (جلالی، حیدری، داودی و آل یاسین، ۱۳۹۸). سنگ‌بنای یک خانواده بر پیوندهای عاطفی و اعتماد شخصی هر یک از زوجین به یکدیگر بنا شده است که آرامش اعضای خانواده در گرو آن است (وایب و جانسون[3]، ۲۰۱۷). بااین حال، خانواده‌ها به واسطه تحولات رشدی، چالش‌های روزمره زندگی و بحران‌های غیرمنتظره مدام و پیوسته در حال تغییر و دگرگونی هستند که هرکدام از آن‌ها،

1. substance abuse disorder
2. Addiction
3. Wiebe & Johnson

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

خانواده‌ها را ملزم به یافتن و حفظ تعادل عاطفی و انسجامی می‌کنند تا ثبات آن تأمین و خانه و خانواده به آرامش برسد (استیل و استیل[1]، ۲۰۱۹). تعهد به روابط زناشویی، یکی از رایج‌ترین و مهمترین هنجارهای موجود در فرهنگ‌های مختلف است که تخطی از آن عمدتاً ناپذیرفتنی است. زمانی که زن و مرد با یکدیگر تعهد زندگی مشترک می‌بندند، انتظار دارند به یکدیگر وفادار بمانند (ژیان پور و بهارلویی، ۱۳۹۹)؛ در نتیجه یکی از آسیب‌هایی که می‌تواند بنیاد خانواده را سست کند، روابط فرازناشویی است (آوانی و زارعی محمدآبادی، ۱۳۹۹). خانواده و جامعه سالم، وابسته به روابط زناشویی کامیاب است. مشکلات زناشویی نه تنها پایه‌های خانواده را سست می‌کند، چه بسا مهم‌تر از آن، تحول هیجانی، اجتماعی و سازگاری پس ازآن زوجین را نیز دچار مشکل می‌سازد (روحی‌کریمی، شیرازی و ثناگوی محرر، ۱۳۹۹).

یکی از مسائلی که ساختار خانواده را تهدید می‌کند وقوع روابط فرازناشویی[2] است که مشکلات زیادی را برای خانواده و اجتماع به وجود می‌آورد. تجربه مجدد صمیمیت فردی و جنسی مهم‌ترین انگیزه زن و مرد متأهلی است که به سوی روابط فرازناشویی کشیده می‌شوند (مافوسا، ماتاندوا و نیامایارو[3]، ۲۰۱۷). با این حال میزان روابط فرازناشویی در ایران به طور خاص مشخص نشده که می‌توان علّت آن را تابوهای فرهنگی عنوان کرد. با این حال، مشاهدات تجربی و نظری در این حیطه بیانگر آن است که این آسیب در جامعه ایران در حال گسترش است. همچنین در پژوهش‌های مختلفی عنوان شده است که یکی از دلایل مهم از هم پاشیده شدن خانواده و مراجعه به مراکز مشاوره و روان درمانی، روابط فرازناشویی زوجین است (ابراهیمی، رفیعی‌نیا و دلاورپور، ۱۳۹۸). خیانت زناشویی از قدیم تاکنون در بین فرهنگ‌ها و جوامع گوناگون رواج داشته است. خیانت به همسر که تقریباً امری جهانی است، ناشی از این است که فرد در روابط جنسی خود با همسرش احساس نارضایتی می‌کند. آنها خیانت را رابطهٔ جنسی، عاطفی و یا ترکیبی از هردو می‌دانند و

1. Steele & Steele
2. Infidelity
3. Maphosa, Mutandwa & Nyamayaro

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

معتقدند که خیانت عاطفی، حتی اگر منجر به رابطهٔ جنسی نشود، به رابطهٔ زناشویی آسیب می‌زند (شعاع کاظمی، ۱۳۹۶).

خیانت[1] یکی از اقداماتی است که می‌تواند برای ثبات رابطه بسیار آسیب‌رسان باشد. رابطه زناشویی، یک رابطه چندوجهی است که متأثر از عوامل متعدد و گوناگون و در معرض چالش‌های متعدد و گوناگونی قرار دارد که خیانت‌زناشویی می‌تواند یکی از آسیب‌زاترین این چالش‌ها باشد (امانی، خالق‌پناه و محمدی، ۱۳۹۹). خیانت شامل فیزیکی، جسمانی (جنسی)، عاطفی، احساسی و ترکیبی از هر دو و خیانت سایبری (درفضای مجازی) است. خیانت جسمانی یا جنسی[2] مطابق با نظر عموم مردم به برقراری رابطه‌جنسی با شخصی دیگر اشاره دارد. در این زمینه، خیانت، درگیری و ورود در رابطه جنسی خارج از ازدواج بدون آگاهی و رضایت همسر و رابطه و آمیزش جنسی خارج از زندگی زناشویی می‌باشد؛ رفتارهایی نظیر بوسیدن، نوازش و یا تعاملات جنسی به غیر از آمیزش جنسی نیز ممکن است خیانت جسمانی تلقی شوند. خیانت عاطفی یا هیجانی[3] به جای آنکه با مؤلفه‌های جسمانی مشخص شود توسط نزدیکی و تماس هیجانی و مولفه‌های‌هیجانی و احساسی مانند مشارکت، تفاهم، همراهی و هر نوع دیگری از رابطه نزدیک تعریف می‌شود که بین دو نفر جز همسران آنها به اشتراک گذاشته می‌شود و زمانی اتفاق می‌افتد که فردی منابعی نظیر عشق، زمان و توجه را وقف فرد دیگری جز همسر خویش می‌کند و گسترده‌تر و فراگیرتر از خیانت جسمانی است (صمدی کاشان، پورقناد و زمانی زارچی، ۱۳۹۸).

از منظر سنتی، روابط فرازناشویی به معنای برقراری رابطه جنسی با فردی غیر از همسر می‌باشد اما امروزه با توجه به دگرگونی در روابط اجتماعی و همچنین تغییر در نگرش‌ها، علاوه بر روابط‌جنسی به طور خاص، داشتن رابطه با فرد دیگر، شیفتگی و محبت نامتعارف، روابط عاطفی فراتر از دوستی عادی، استفاده از پورنوگرافی، ارتباط نامتعارف در فضاهای مجازی نیز در این تعریف می‌گنجد (مهدی‌زاده و دره‌کردی، ۱۳۹۹). رابطهٔ

1. betrayal
2. sexual affair
3. emotional affair

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

فرازناشـویی که به بی‌وفایی جنسـی، عاطفی، ترکیبی (عاطفی و جنسـی) و مجازی (گفت وگوهای جنسـی از طریق تلفن و چت) دلالت دارد، خارج از قرارداد اجتماعی ازدواج برقرار می‌شود که ناظر به انحصار روابط جنسی و عاطفی میان زن و شوهر است (فولادیان، برادران کاشانی و دیاری، ۱۴۰۰).

روابط خوب و باثبات تاثیرات مثبت گسـترده‌ای بر اسـترس، تنظیم هیجانی، سـلامت جسـمی، روانی و امید به زندگی دارد. پژوهش‌های روان‌شـناختی نشـان داده‌اند که حفظ روابط زناشویی برای طولانی مدت کار آسانی نیست و حتی افرادی که روابط صمیمانه‌ای با همسرشان دارند، بازداری توجه به دیگران را دشوار می‌یابند و روابط ماندگار و حفاظت شـده زناشـویی، به خصـوص به هنگام سـختی‌ها و تهدیدهای ارتباطی، کار آسـانی نیسـت (یودا، یاناگیساوا، آشیدا و آبه[1]، ۲۰۱۸). شیوع روابط فرازناشویی در ایالات متحده امریکا برای زنان بین ۲۶ ٪ تا ۷۰ ٪ و بین ۳۳ ٪ تا ۷۵ ٪ برای مردان گزارش شـده اسـت؛ در کشور ما هم به رغم اینکه آمار دقیقی از روابط فرازناشـویی وجود ندارد، مراجعه روزافزون این دسته از مراجعان به مراکز مشاوره و نیز گزارش‌های دادگستری در باب رابطه فرازناشویی به عنوان یکی از دلایل طلاق گویای رشـد این پدیده در کشـورمان می‌باشـد (خرم آبادی، سـپهری شـاملو، صـالحی فدردی و بیگدلی، ۱۳۹۷). طبق مطالعات ۷۰ درصـد زنان دارای همسر و ۴۵ درصد مردان دارای همسر از روابط فرازناشویی همسرانشان بی اطلاع بوده‌اند. در دهه گذشـته روابط فرازناشـویی در زنان افزایش یافته اسـت، ولی همچنان تراز آن از مردان کمتر است و در گزارش اخیر سازمان بهداشت جهانی، شمار مردانی که در روابط فرازناشویی درگیر بوده‌اند ۷ برابر زنان ذکر شـده است (نریمان، آقایی و فرهادی، ۱۳۹۹). یافته‌ها نشـان می‌دهد که ۸۴ درصـد افرادی که مرتکب روابط فرازناشـویی شـده‌اند دارای فرزند بوده و بیش از نیمی از روابط فرازناشویی در ۱۰ سال نخست زندگی مشترک آنان رخ داده بود. همچنین ۴۲ درصد روابط فرازناشویی در سنین ۲۵ تا ۴۶ سال و ۴۰ درصد در سنین ۳۶ تا ۴۵ سال رخ داده بود (نریمان و همکاران، ۱۳۹۹).

1. Ueda, Yanagisawa, Ashida & Abe

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

تعدادی از پژوهشگران، خیانت زناشویی را آسیب درون فردی تلقی می‌کنند و بر این عقیده هستند که ارضای نیازهای فیزیولوژیک، طرحواره‌های ناسازگار اولیه به ویژه در بعد عاطفی و جنسی، ضعف در ایمان و اعتقادات مذهبی بازدارنده، نبود تعهد، برون‌گرایی، نبود عشق اصیل، اصلی‌ترین زمینه‌سازهای گرایش زوجین به این بحران بین‌فردی هستند. این آسیب کارکردی زمانی که اتفاق می‌افتد زمینه را برای بروز گستره‌ای از مشکلات درون فردی، بین فردی و محیطی در زوجین فراهم می‌کند و منجر به بروز خلل در کارکرد فرزندان و سایر اعضای خانواده می‌شود (چوپانی، فاتحی زاده، آسنجرانی و کوریا، ۱۴۰۰). هرگونه روابط جنسی یا ارتباط عاطفی خارج از چارچوب روابط زناشویی به صورت مخفیانه، که تهدیدی برای زندگی زناشویی محسوب شود، خیانت است؛ بر این اساس خیانت عبور فرد از مرز رابطه زناشویی با برقراری صمیمیت فیزیکی یا عاطفی با فردی خارج از رابطه تعریف می‌شود (متنگا، فیفر، تانر، گیبلس و مرتن[1]، ۲۰۱۹).

تعدادی از پژوهشگران، خیانت زناشویی را آسیب درون فردی تلقی می‌کنند و بر این عقیده هستند که بدکارکردی‌های فردی نظیر تنوع‌طلبی جنسی و عاطفی می‌تواند زمینه‌ساز خیانت باشد (استیرمان، گارسیا و تاپلیس[2]، ۲۰۱۹). برخی دیگر از پژوهشگران، تأکید دارند که خیانت زناشویی آسیبی بین‌فردی است و اگرچه عوامل درون فردی نظیر عوامل روان‌شناختی و شخصیتی تا حدی در شکل‌گیری آن تأثیر دارند، ولی علل و عوامل بین‌فردی نظیر نارضایتی عاطفی، نارضایتی و خودشیفتگی‌جنسی (واراچ، جوزف و گورمن[3]، ۲۰۱۸) و سبک دلبستگی ناایمن (بیلتران- موریلاس، والور-سیگورا و ایکسپوسیتو[4]، ۲۰۱۹)، اصلی‌ترین زمینه‌سازهای بروز این آسیب هستند. نتایج پژوهش عزیزپور، رضاپور میرصالح و متقی (۱۳۹۹) با موضوع بررسی ابعاد هیجانی و روان‌شناختی آسیب‌های دوران کودکی در مردان و زنان دارای پیشینه خیانت زناشویی نشان داد که افراد دارای پیشینه خیانت زناشویی در دوران کودکی خود دچار آسیب‌های هیجانی و روان‌شناختی همچون محرومیت، درماندگی، گسستگی هیجانی، شکاف میان نسلی و

1. Mtenga, Pfeiffer, Tanner, Geubbels & Merten
2. Selterman, Garcia & Tsapelas
3. Warach, Josephs & Gorman
4. Beltrán-Morillas, Valor-Segura & Expósito

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

تمرکز بیرون از خانواده والدین شـده بودند. نتایج پژوهش ژیان پور و بهارلویی (۱۳۹۹) با موضوع گریز از مدار ضعیف زندگی زناشویی کاوشی در معنا و فرایند شکل‌گیری خیانت نشـان داد که هشـت مقولهٔ اصـلی خیانت زناشـویی راهیابی نابسـامان، زناشـویی ناکارآمد، ترس‌های تعاملی، اعتماد آزمون نشـده، گریز از زندگی، غرقگی در محیط، غرقگی در گذشـته، زندگی پشـت صـحنه‌ای و مدار ضـعیف زندگی زناشـویی به عنوان هسـتهٔ مدل پارادایمی پدیدار گشـت. نتایج پژوهش حدیدی و حدیدی (۱۳۹۸) با موضـوع رابطه بین میزان اسـتفاده از شـبکه‌های مجازی با خیانت زناشـویی، در بین مراجعه‌کنندگان به بخش مشـاوره کلانتری شـهرسـتان تنکابن نشـان داد که بین ابعاد خیانت زناشـویی و اسـتفاده از شـبکه‌های مجازی، متغیرهای توجهات جنسـی، تجربه عشـق نامشـروع، سـردی روابط زوجین، تحریک جنسی، قوی‌ترین و متغیر تعهد زناشویی ضعیف‌ترین میزان رابطه با میزان اسـتفاده از شـبکه‌های مجازی دارند. نتایج پژوهش صـمدی‌کاشـان، پورقناد و زمانی زارچی(۱۳۹۸) با موضـوع خیانت زناشـویی: کاوشـی در دیدگاه‌ها، عوامل و پیامدها نشـان داد که خیانت زناشـویی دارای اشـکال مختلفی از جمله خیانت عاطفی، جنسـی و مجازی بوده و می‌تواند ناشـی از علل و انگیزه‌های اجتماعی یا روان‌شـناختی و یا زیسـت‌شـناختی باشـد. همچنین پدیده خیانت زناشـویی می‌تواند پیامدهای متعددی در سـطوح فردی، اجتماعی و عملکردی به دنبال داشـته باشـد. نتایج پژوهش دکل، آبراهامز و اندیپاتین[1] (۲۰۱۸) نشان داد تجربیات آسیب‌زای والدین و فرزندان، غفلت و سو استفاده، تأثیر عمیقی در ایجاد سبک‌های دلبستگی ناسالم دارد و بر تنظیم زمینه روابط صمیمی و مشترک آینده فرد تأثیر می‌گذارد. نتایج پژوهش عبدالملکی، اعظم آزاده و قاضی نژاد (۱۳۹۴) با موضوع رابطه اسـتفاده از رسـانه‌های جهانی و بازاندیشـی مدرن با گرایش به روابط فرازناشـویی در بین زوجین شـهر قروه نشـان داد که مصـرف رسـانه‌های جهانی، بازاندیشـی مدرن (نوع و میزان استفاده از اینترنت و ماهواره) و رضایت زناشویی و نحوه ازدواج (آزادانه و اجباری) با گرایش روابط فرازناشویی رابطه دارند.

1. Dekel, Abrahams & Andipatin

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

باتوجه به اینکه اعتیاد و مصـــرف مواد مخدر ابعاد و جنبه‌های مختلف زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی و شـغلی را مختل می‌کند می‌توان با شـناسـایی عوامل موثر در بروز اعتیاد، زمینه پیشگیری و حتی قطع مصرف مواد در افراد مصرف‌کننده را ایجاد و کارکرد طبیعی و سـالم فرد در خانواده و اجتماع را فراهم نمود (هاشـمی مقدم، ترکان و یوسـفی، ۱۳۹۹). همچنین با توجه به این که آمار اعتیاد رو به افزایش بوده و رفته‌رفته گسـترش پیدا نموده و پدیده اعتیاد همان‌گونه که به عنوان بلای قرن معرفی شـــده علاوه بر هزینه مالی گزاف، اثرات منفی زیادی بر همه جوانب زندگی فردی و خانوادگی و جامعه می‌گذارد. امید اســت با توجه به دســتاوردها و نتایج این پژوهش بتوان روشـــی پیشـــنهاد کرد که با شـناسـایی علل و عوامل تاثیرگذار در خیانت زناشـویی در زنان دارای همسـر وابسـته به مواد بتوان اعمال و رفتار را به شکل هوشـمندانه‌ای نظم و ترتیب و شکل داد و زمینه‌ای را فراهم نمود تا به صورت علمی در زمینه امنیت روانی اجتماعی خانواده‌ها و زوجین و همچنین در جهت آشـنایی با علل و عوامل آسـیب‌های مربوط به خانواده و خیانت زناشـویی در زنان دارای همسـر وابسـته به مواد بتوان به همین منظور و حتی راه‌های پیشـگیری از مشـکلات و حتی اعتیاد گام برداشت و افراد و خانواده‌ها را به سوی یک زندگی سالم و رشدیافته یاری نمود. توجه نکردن جدی از سوی کارشناسان و پژوهشگران به خیانت زناشویی، به عنوان زنگ خطری برای امنیت و ســلامت افراد، خانواده و جامعه خواهد شــد و بررســی‌ها و مطالعات علمی مبتنی بر ارزش‌ها و مسائل فرهنگی برای شناسایی علل و عوامل و متغیرهای مرتبط با خیانت‌زناشــویی و پیامدهای آن در جامعه، ضــرورتی اجتناب ناپذیر و غیر قابل انکار است. بدون شک آگاهی و شناخت و بررسی ریشه‌های این مشکل و برنامه‌ریزی برای پیشـگیری و کاهش و رفع عوامل زمینه‌سـاز و تداوم بخش آن، جامعه را در راسـتای ارتقای سطح سلامت، حفظ نظم و تعادل اجتماعی رهنمون می‌سازد. به طور کلی بر اساس آنچه مطرح گردید، ضرورت نگرشی علمی، جامع و نظام‌مند به موضوع شناسایی، آگاهی و دسـته‌بندی علل و عوامل مؤثر بر خیانت‌زناشـویی در زنان دارای همسـر وابسـته به مواد بسیار حائز اهمیت می‌باشـد. در نتیجه در این پژوهش سعی برآن است تا مبانی مفهومی و زیر بنایی خیانت زناشــویی در فرهنگ ایرانی در افرادی که همســران آنها دارای اعتیاد به

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

مواد مخدر و سوءمصرف مواد هستند شناسایی و تبیین شود تا از این طریق علاوه بر شناسایی و کشف عوامل تشکیل دهنده خیانت زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد، امکان مقایسه با سایر جوامع و فرهنگ‌ها هم فراهم گردد. همچنین افزایش آمار اعتیاد و آسیب‌های مربوط به خانواده و تاثیر آن بر فرد، خانواده و جامعه و حتی فرزندان و سرنوشت آنها و آینده جامعه و نتایج پژوهش‌های ذکرشده در بالا و باتوجه به اینکه شناسایی عوامل تاثیرگذار در خیانت، احتمال بروز آن را در زوجین کاهش خواهد داد و شناسایی علل و عوامل تاثیرگذار در خیانت‌زناشویی و اعتیاد می‌تواند نقش بسزایی در شناسایی افراد در معرض خطر و برنامه‌ریزی برای پیشگیری و همچنین راهکارهای موثر داشته باشد؛ از این رو پژوهش در صدد پاسخگویی به این سوال است فرایند شکل‌گیری خیانت‌زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد چگونه تبیین می‌شود؟

روش

جامعه، نمونه و روش‌نمونه‌گیری

به جهت ماهیت موضوع پژوهش حاضر، از رویکردکیفی به روش گراندد‌تئوری (نظریه مبنایی یا نظریه داده‌بنیاد) استفاده شده است. این روش امکان مطالعه عمیق پدیده‌ها را در بافت واقعی خود فراهم آورده و به جای آزمون فرضیه‌ها، به ارائۀ یک چارچوب مفهومی و یا ظهور نظریه‌ای منجر می‌شود. در این پژوهش، جامعه‌آماری شامل زنان دارای همسر وابسته به مواد شهرستان قروه در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ بود. انتخاب نمونه‌ها به روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی بود. حجم نمونه در هنگام فرایند کار مشخص می‌گردد، زیرا در پژوهش‌های کیفی اشباع‌شدن از تعداد افراد مورد مطالعه اهمیت بیشتری دارد، بدین معنی که پژوهشگر جمع‌آوری اطلاعات را باید تا زمانی ادامه دهد و تازمانی مصاحبه ها را ادامه دهد که اطلاعاتی که از شرکت‌کنندگان جمع‌آوری می‌کند، تکراری شده و اطلاعات جدیدی به اطلاعات گردآوری شده قبلی اضافه نشود؛ به عبارت دیگر داده‌های گردآوری شده به اشباع نظری برسند (عظیمی‌دلارستاقی، رضوی و برومند، ۱۳۹۷). روند کار به گونه‌ای بود به مصاحبه‌شوندگان اجازه داده می‌شد و از آنها درخواست می‌شد تا درباره جزییات مربوط به موضوع اصلی به اندازه فهم، شناخت و تجربه‌های خود اظهار نظر کنند

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

و جهت اجرا از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته به منظور گردآوری داده‌ها استفاده شد. در نتیجه با در نظر گرفتن نکات فوق در مجموع در این پژوهش به روش نمونه‌گیری گلوله برفی، ۱۸ مصاحبه انجام و ضبط گردید. به منظور تجزیه و تحلیل مصاحبه‌های انجام شده و با هدف افزایش دقت و درستی تجزیه و تحلیل‌ها، تمامی مصاحبه‌ها ضبط و سپس هر مصاحبه به طور جداگانه، واژه به واژه تایپ شد. پژوهشگر هر مصاحبه ضبط شده و یادداشت‌های مرتبط با آن را بلافاصله در چند ساعت اول با دقت و سطر به سطر مطالعه کرده و مفاهیمی که به ذهن می‌رسید را یادداشت می‌نمود. لازم به ذکر است که مدت هر مصاحبه با توجه به میزان تمایل پاسخ‌دهی شرکت‌کنندگان بین ۵۰ تا ۶۰ دقیقه در نظر گرفته شد. به منظور تسهیل در فرآیند کدگذاری و تحلیل‌داده‌ها از نرم افزار MAXQDA استفاده گردید.

داده‌های این پژوهش بر اساس مدل اشتراوس و کوربین[1] (۲۰۱۴) در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و گزینشی (انتخابی) انجام شد: الف) در کدگذاری باز، عمل مفهوم‌سازی صورت می‌گیرد؛ به این صورت که یادداشت‌های جمع‌آوری شده حاصل از مصاحبه‌ها و ضبط جلسات مشاوره بازخوانی می‌شود و جملات و کلمات اصلی بیرون کشیده می‌شود. سپس عبارت‌ها و جمله‌هایی که ماهیت مشابه دارند با یکدیگر ادغام می‌شوند و زیر طبقه‌ها شکل می‌گیرند. ب) در مرحله کدگذاری محوری، زیر طبقه‌های شکل گرفته مرحله قبل دسته‌بندی می‌شوند و طبقه‌های جامع و مانع شکل می‌گیرند. ج) در مرحله کدگذاری انتخابی، تمام مراحل به صورت توام مورد توجه قرار می‌گیرد و مفهوم اصلی که داده‌ها را حول یک محور قرار می‌دهند، شناسایی می‌شوند (تربتی، تاجیک اسماعیلی و خسروی، ۱۳۹۸). سپس مصاحبه بعدی انجام و مراحل فوق برای آن نیز تکرار می‌شود. در روش گراندد‌تئوری فرآیند رفت و برگشتی تا زمان اشباع نظری ادامه داشت. به منظور احراز اعتبارپذیری تحقیق از تکنیک‌های کسب اطلاعات دقیق موازی، خودبازبینی محقق، عینیت‌پذیری، و تاییدپذیری استفاده گردید. همچنین قبل از کدگذاری مصاحبه‌های مکتوب شده به فرد مصاحبه شونده بازگردانده شد تا آن را بررسی

1. Strauss & Corbin

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

و مرور نماید و در صورت صحت آن مفاهیم را تایید نهایی نماید. در نهایت کدگذاری‌ها در قالب پارادایمی مرکب، از شرایط زمینه‌ای، شرایط‌علی، شرایط‌میانجی، استراتژی و پیامد، حول مقوله مرکزی تشکیل می‌شود. ملاحظات اخلاقی شامل ارائه کامل و شفاف اطلاعات به شرکت‌کنندگان و حضور داوطلبانه آنها در مطالعه، رازداری و حفظ حقوق شرکت‌کنندگان، اجتناب از آسیب‌رساندن و تبعیض، مسئولیت‌پذیری‌حرفه‌ای، علمی و آموزشی توسط پژوهشگران،کسب اجازه از شرکت‌کنندگان و ذکر نام آن‌ها به‌صورت مستعار و گمنام ماندن بود. همچنین ملاک‌های ورود شامل داشتن دامنه سنی بین ۴۵-۲۵ سال، رضایت افراد انتخاب شده به شرکت در مصاحبه، دارای همسر مصرف‌کننده مواد، جنسیت زن؛ و ملاک‌های خروج شامل مبتلا بودن به یک اختلال یا بیماری، عدم تمایل و رضایت به شرکت در جلسه مصاحبه بود.

ملاک‌های ارزشیابی‌پژوهش

جهت ارزشیابی پژوهش و به منظور احراز اعتبارپذیری تحقیق از چهار معیار ارزشیابی پژوهش‌های‌کیفی، که با چهار معیار پژوهش‌های کمی پیوند داده شده و جفت شده که در زیر آمده، استفاده گردید.

جدول۱: تناظر معیارها برای پژوهش کمی و کیفی جهت ارزیابی یافته‌های حاصل از پژوهش

معیار پژوهش کمی	معیار پژوهش کیفی	تعریف	شیوه اطمینان از کیفیت
روایی درونی	قابلیت باور[1]	میزانی که نشان می‌دهد تفسیرها تحت تأثیر اطلاعات نادرست یا مقاومت و طفره رفتن مصاحبه شوندگان قرار نگرفته است.	بازبینی مشارکت‌کنندگان و یک نفر روانشناس متخصص در زمینه اعتیاد، بازنگری مکرر، مشاهده مداوم.
روایی بیرونی	قابلیت انتقال[2]	میزانی که امکان به کارگیری یافته‌های تحقیق را در موقعیت‌های مشابه دیگر و تعمیم آنها را نشان می‌دهد.	وصف مفصل محیط و شرکت‌کنندگان و محدودیت‌های شرکت‌کنندگان، کفایت اطلاعات جمع‌آوری شده و مدت زمان صرف شده برای جمع‌آوری اطلاعات.
اعتبار	قابلیت اطمینان[3]	میزانی که انحصار یافته‌ها به زمان و مکان را نشان می‌دهد؛ و ثبات در تبیین‌های موردنظر صورت گرفته است.	جزییات مربوط به جمع‌آوری اطلاعات و اجرای آن، مستندسازی پژوهشگر درخصوص داده‌ها، روش‌ها و تصمیمات.

1. Plausibility
2. Transerability
3. Dependability

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

جدول۱: تناظر معیارها برای پژوهش کمی و کیفی جهت ارزیابی یافته‌های حاصل از پژوهش

معیار پژوهش کمی	معیار پژوهش کیفی	تعریف	شیوه اطمینان از کیفیت
عینیت	قابلیت تایید[1]	میزانی که نشان می‌دهد تا چه حد تفسیرهای صورت گرفته برآمده از نظر مصاحبه شوندگان است و تحت تأثیر سوگیری و ذهنیت محقق نبوده است.	دلیل و مبنای انتخاب روش پژوهش و روش تحلیل، چند جانبه نگری برای داده‌ها، پژوهشگر و زمینه.

یافته‌ها

این مطالعه با مشارکت ۱۸ نفر زن که همسر آنها دارای سوءمصرف مواد و اعتیاد بوده انجام شد که اطلاعات جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول۲: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی

	سن	تعداد فرزندان	تحصیلات	ماده‌مصرفی همسر	سالهای زندگی مشترک
شماره۱	۲۶	۱	لیسانس	تریاک	۷
شماره۲	۳۷	۲	دبیرستان	تریاک	۱۷
شماره۳	۳۱	۳	فوق دیپلم	تریاک	۱۲
شماره۴	۳۲	۲	دیپلم	هروین	۱۴
شماره۵	۲۹	۱	دیپلم	تریاک	۴
شماره۶	۴۰	۲	دبیرستان	تریاک	۲۵
شماره۷	۳۴	۲	فوق دیپلم	تریاک	۱۳
شماره۸	۲۷	۱	لیسانس	تریاک-هروین	۴
شماره۹	۲۷	۲	دیپلم	تریاک	۹
شماره۱۰	۲۶	۱	دیپلم	تریاک	۴
شماره۱۱	۲۶	-	لیسانس	تریاک	۳
شماره۱۲	۳۰	۲	دبیرستان	تریاک	۱۲
شماره۱۳	۳۴	۱	ابتدایی	شیره	۱۹
شماره۱۴	۳۸	۳	متوسطه	تریاک	۱۴
شماره۱۵	۴۰	۲	متوسطه	تریاک	۱۳
شماره۱۶	۲۵	۱	لیسانس	تریاک	۳
شماره ۱۷	۲۶	-	لیسانس	تریاک- شیره	۲
شماره ۱۸	۳۰	۱	ابتدایی	تریاک	۱۴

1. Confirmability

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

تجزیه و تحلیل این پژوهش بر اســاس دســتورالعمل‌های اســتراس و کوربین (۱۳۹۰) شامل کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام گرفت که در جدول ۳ آمده است.

جدول۳: عوامل تاثیرگذار در شکل‌گیری خیانت زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد با کدگذاری باز، محوری و انتخابی

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
عوامل زمینه‌ساز	عوامل- فردی	صفات شخصیتی، تفکرات غیرمنطقی و باورهای غلط، استعداد ارثی، عاطفه منفی زیاد، عاطفه مثبت کم، ناهماهنگی شناختی، خودشفقت‌ورزی پایین، فقدان عشق، عدم ایمان، تعهد هراسی، عدم دانش و آگاهی لازم، مسئولیت‌پذیری پایین، مسئولیت‌گریزی، آزادی، عدم خودکنترلی رفتاری، هوش معنوی پایین، کسب لذت، بی بندوباری، گریز از معمولی بودن، سرگردانی، حس انتقام، بی‌معنایی، تجارب قبل از ازدواج، جدال و کشمکش با تنهایی وجودی، احساس تنهایی
	عوامل- روانی	نگرش و باورهای منفی، فرار از پوچی، احساس نیاز به همدم، فشار روانی زیاد، تفاوت سنی، دوست نداشتن رابطه با همسر، عدم احساس خوشبختی، استرس و اضطراب شدید، سبک‌مقابله‌ای هیجان‌مدارانه، خلق پایین، افسردگی، عزت‌نفس پایین، اعتماد به نفس پایین، ناامیدی، هویت سردرگم، خشونت، پرخاشگری، عدم برآورده شدن نیازها، قدرت‌تحمل‌کم، خودآگاهی‌کم، بی‌وفایی از سرلجبازی، خودفریبی، انتظارات بالا، تجمل‌گرایی، عادی جلوه دادن رابطه، روزمرگی، احساس گمگشتگی، عادی توجیه نمودن خیانت، تکبر و خودپسندی
	عوامل بین فردی	کنترل بیش ازحد، نداشتن نظافت شخصی همسر، سوظن، توهین، اهمیت ندادن همسر به زندگی، اهمیت ندادن همسر به بچه‌ها، منزوی شدن از جمع خانواده، عدم پذیرش از جانب خانواده پدری، طرد، همانندسازی افراطی با سایر افراد، فقدان مهارت‌های ارتباطی لازم، کنترل‌کم، فقدان مهارت حل‌مسئله، فقدان مهارت کنترل خشم، جلب توجه دیگران، نداشتن مهارت نه‌گفتن، عدم عشق اصیل، دروغگویی همسر، هیجان‌خواهی، قیاس‌بندی‌های نادرست، تفاوت ظاهری، عدم درک و همدلی، کم حرف بودن همسر
عوامل آشکارساز	عوامل- خانوادگی	آسیب خانوادگی، محیط ناامن خانواده، الگوی خیانت در خانواده، کارکرد ضعیف خانواده، جبر، سلطه‌گری و خشونت در خانواده، عدم حمایت‌گری در خانواده، عدم هدایت‌گری در خانواده، احساس بی‌پناهی، احساس‌تنهایی، خشونت خانوادگی، ازدواج بدون علاقه، عدم نظارت خانواده، جلب توجه خانواده، فقدان احساس مسئولیت در خانواده، بی‌قیدی خانواده، تنش و آشوب درخانواده، مشکلات زناشویی، وقت نگذاشتن کافی برای خانواده، اهمیت دادن به مواد و خانواده بیشتر از خود، جدال و کشمکش
	عوامل خطر	چت‌های شهوانی، حس انتقام، اهانت همسر، درگیری‌های شدید فضای مجازی، ناتوانی‌های جنسی، اعتیاد به فضای مجازی، مشاجره، بداخلاقی، فحاشی در خانواده،

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

جدول۳: عوامل تاثیرگذار در شکل‌گیری خیانت زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد با کدگذاری باز، محوری و انتخابی

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
		رفتارهای توهین‌آمیز، رفتارهای تحقیرآمیز، خشونت، عدم کنترل همسر، تداوم مصرف مواد، اعتیاد و بیکاری همسر، محیط شغلی نامناسب، رابطه با دوستان
عوامل تدوام بخش	عوامل اجتماعی	عادی بودن روابط فرازناشویی، فریب خوردن، عدم پذیرش در بین دوستان، طرد – اجتماعی، مشکلات مالی، همانندسازی افراطی، بیکاری همسر، استرس شغلی، مشکلات معیشتی، کمبود رفاهیات، نبود حمایت اجتماعی، آموزش ناکافی در اجتماع، ابهام نقش، فشار اجتماعی، تعاملات ناکارآمد، دید منفی اجتماع نسبت به همسر فرد مصرف‌کننده مواد، دید منفی اجتماع نسبت به فرد مصرف‌کننده مواد، سواستفاده ابزاری، چشم و هم چشمی در روابط فرازناشویی و خیانت، نگرش مثبت نسبت به خیانت، کارکردن در محیط‌های پرخطر، فضای نامناسب اجتماعی، فضای مجازی ناامن
	عوامل– فرهنگی	اعتقادات مذهبی ضعیف، دوری از معنویت، پذیرش به عنوان جزئی از زندگی، نگرش– مثبت نسبت به رابطه، نبود سیستم‌های خدماتی ومشاوره‌ای، کمبود امکانات فرهنگی، انتظار خوشی و لذت از زندگی، از بین رفتن قبح خیانت
	عوامل محیطی	عوامل مرتبط به محل‌سکونت، مهاجرت، حاشیه‌نشینی، کمبود امکانات تفریحی– ورزشی، ارتباط با محیط‌های مستعد، نبود سیستم حمایتی، احساس تبعیض، اجبار به خاطر فقر
عوامل تشدیدکننده	عوامل عاطفی	نادیده گرفته شدن، نداشتن ابراز محبت، عدم درک متقابل عاطفی، توجه ناکافی، توجه ابزاری، تلافی بی توجهی‌های همسر، بی‌محلی، شلختگی، توجه نکردن به ظاهر، رابطه عاطفی نامناسب، کمبود محبت در خانواده، یکنواخت بودن رابطه، محیط خشک، رابطه سرد و بی روح، تلافی آزار و اذیت‌های همسر، جست و جوی وسواسی عشق، عشق توخالی، بی‌غیرتی همسر
	عوامل جنسی	مشکلات جنسی همسر، جذابیت نداشتن در رابطه، جذابیت نداشتن همسر به دلیل بی توجهی به ظاهر، امتناع از رابطه جنسی، ناتوانی جنسی همسر، نداشتن جذبه جنسی، کاهش رابطه جنسی، کم توانی، امتناع از رابطه جنسی، رابطه از سر اجبار، عدم علاقه به رابطه، تاثیر اعتیاد بر رابطه، عدم لذت جنسی از رابطه با همسر خود، نارضایتی عاطفی، کنجکاوی جنسی

براساس یافته‌های حاصل از از پژوهش حاضر، راهکارهای پیشنهادی جهت پیشگیری از خیانت زناشویی در جدول ۴ ارائه شده است.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

جدول٤: راهکارهای تاثیرگذار بر پیشگیری از شکل‌گیری خیانت زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد

طبقه بندی	راهکارها
عوامل- فردی	افزایش خودآگاهی، افزایش خودشناسی، افزایش خویشتن‌داری، شناسایی نقاط ضعف و قوت، قدرت تعیین اهداف زندگی، ایجاد انگیزه برای رسیدن به اهداف، تقویت قدرت تفکر، شناسایی باورهای غلط، پرهیز از تجمل‌گرایی، افزایش اعتمادبه نفس، افزایش عزت‌نفس، شناخت عواطف و احساسات‌شخصی، تقویت توانایی ادراک خویشتن، مهارت مسئله‌مداری درحل مشکلات
عوامل- خانوادگی	پذیرش و احترام به تفاوت‌های فردی، نگاه سیستمی به مشکلات، سرزنش نکردن همسر، دنبال مقصر نبودن، استفاده از خرد جمعی در خانواده، سبک دلبستگی ایمن، ارتباطات عاطفی بین اعضا، بهبود و ارتقا مهارت‌های ارتباطی موثر بین اعضا، تقویت هویت‌یابی وتلاش برای کسب هویت، تقویت ابراز وجود و ایفای نقش، آموزش رفتارهای منطقی و مبتنی بر واقعیت در خانواده، تعدیل انتظارات، برخورد منطقی والدین، عدم تبعیض، دادن مسئولیت به فرزندان با در نظر گرفتن توانمندی و متناسب با سن، برخورد و تعامل صحیح والدین با در نظر گرفتن توانمندی و متناسب با سن، رهیافت عملگرایی در حل مسائل، حل مشکلات در درون خانواده
عوامل- اجتماعی، محیطی	آموزش مهارت‌های زندگی، آموزش مهارت جرات‌ورزی و حل‌مسئله، آموزش مقابله با استرس، آموزش مهارت‌های ارتباطی موثر، آموزش راهبردهای مقابله‌ای مسئله‌مدار، افزایش تاب‌آوری، آگاهی دادن از تبعات خیانت، تعمیم یادگیری‌های اجتماعی، ایجاد فرصت‌های شغلی برابر و مناسب، نظارت بیشتر بر محیط‌های مستعد
عوامل فرهنگی	افزایش امکانات و فضاهای فرهنگی، ورزشی و تفریحی، تقویت معنویت، نمایان کردن ارزش‌های فرهنگی، اتکا و اتصال به ارزش‌های فرهنگی، مدیریت فضای مجازی، فاصله گرفتن از شبکه‌های مخرب ماهواره، بی‌اهمیت جلوه دادن فرهنگ‌های بیگانه، آگاهی دادن از طریق رسانه، مدرسه و دانشگاه، پخش برنامه تلویزیونی آموزنده، اهمیت دادن به نظر افراد مجرب، طرد نشدن خانواده افراد وابسته به مواد در جامعه، ارائه راهکارهای علمی
عوامل بین‌فردی	شناخت احساسات خود و دیگران، آموزش ارتقا هوش‌هیجانی، آموزش مهارت نه گفتن، راهبرد و سبک‌مقابله‌ای مسئله‌مدار، حفظ ارتباط‌های موثر با دیگران، قدرت تنظیم احساسات، توانایی خویشتن‌داری عاطفی در مقابل وسوسه، مهارت‌های‌ارتباطی موثر با دیگران، مشورت و همفکری
عوامل ارتباطی	مهارت برقرای ارتباط موثر، توجه به نیازهای همدیگر در محیط خانه، ابراز محبت، ایجاد کانون گرم، درک متقابل عاطفی، اهمیت دادن به همدیگر، توجه به بعد ظاهر، توجه به نظافت شخصی، شناخت نیازهای همسر، تلاش در برآورده نمودن نیازهای همدیگر، ایجاد علاقه به رابطه
عوامل مداخله‌ای	استمرار درمان و پیگیری در درمان اعتیاد، استفاده از درمان‌های علمی، استفاده از پروتکل‌درمانی جامع و واحد، استفاده از تجربه کشورهای موفق در درمان، پررنگ نمودن ارزش‌های فرهنگی حاکم، استفاده توامان درمان‌های روان‌شناختی و سیستمی و دارودرمانی، استفاده از سیستم‌های حمایتی، خدماتی

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

در شکل ۱ مدل نظری عوامل تاثیرگذار بر شکل‌گیری خیانت زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد با رویکرد گراندد تئوری ارائه شده است.

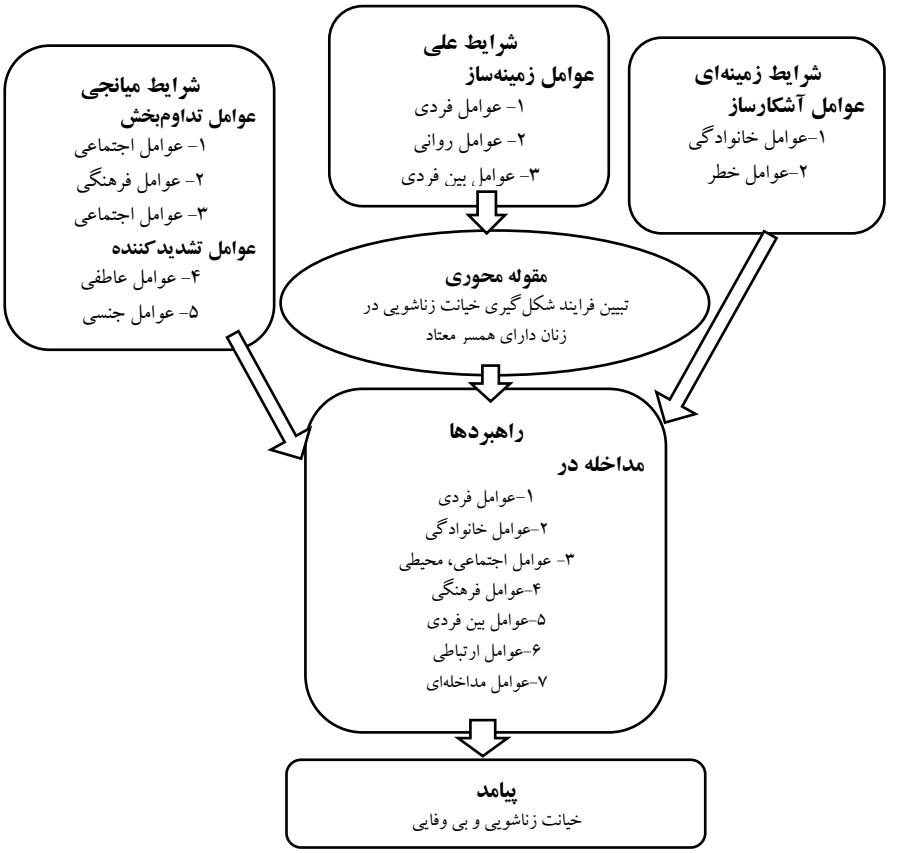

شکل ۱: مدل کیفی تبیین فرایند شکل‌گیری خیانت زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد با رویکرد گراندد‌تئوری

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با هدف تبیین فرایند شکل‌گیری خیانت‌زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد انجام گرفت که نتایج حاصل از مصاحبه‌ها نشان داد که عوامل‌فردی، روانی و عوامل بین‌فردی (عوامل‌زمینه‌ساز) به عنوان شرایط‌علی؛ عوامل خانوادگی، عوامل خطر (عوامل آشکارساز) به عنوان شرایط زمینه‌ای؛ عوامل‌اجتماعی، عوامل‌فرهنگی، عوامل‌محیطی (عوامل تداوم‌بخش) و عوامل‌عاطفی، عوامل‌جنسی (عوامل تشدیدکننده) به عنوان شرایط واسطه‌ای و مداخله‌ای در خیانت‌زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

تاثیرگذار هستند؛ که در مجموع این عوامل در فرد تاثیرات بدنی و جسمی، تاثیرات روانی و خلقی، تاثیرات شناختی، تاثیرات رفتاری به جای خواهد گذاشت و زمینه آسیب‌های فردی، خانوادگی، اجتماعی و مشکلات خانوادگی را ایجاد می‌کند که در مجموع از یافته‌های پژوهش حاضر ۴ کدانتخابی، ۱۰کد محوری و ۱۶۷کد باز استخراج شد.

طبق دیدگاه شرکت‌کنندگان عوامل فردی و روانی یکی از عوامل فرایند شکل‌گیری خیانت‌زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد می‌باشد که با نتایج پژوهش‌های عزیزپور و همکاران (۱۳۹۹)، ژیان‌پور و بهارلویی (۱۳۹۹)، صمدی‌کاشان و همکاران (۱۳۹۸)، حدیدی و حدیدی (۱۳۹۸)، عبدالملکی و همکاران (۱۳۹۴)، واراچ و همکاران (۲۰۱۸)، استیرمان و همکاران (۲۰۱۹) و بیلتران -موریلاس و همکاران (۲۰۱۹) همسو می‌باشد که در تبیین این یافته‌ها می‌توان به مکانیرم دفاعی توجیه اشاره نمود، باتوجه به اینکه همسران این زنان مصرف‌کننده مواد مخدر بوده و دارای سوءمصرف می‌باشد در نتیجه زنان دارای همسر وابسته به مواد فعل خیانت و درگیرشدن در روابط فرازناشویی و خیانت را برای خویشتن به عنوان یک عمل مطلوب توجیه می‌کنند و به گونه‌ای کنارآمدن با آن را به دور از هرگونه تنش و دشواری در نظر می‌گیرند؛ در نتیجه قبیح و زشت بودن خیانت برای فرد قابل توجیه جلوه‌گری می‌کند؛ لذا فرد از طریق مکانیزم‌های توجیه‌کننده به صورت شناختی و رفتاری سعی در کنار آمدن با فعل خیانت داشته و بدین شکل آن را برای خویشتن قابل پذیرش می‌داند. همچنین می‌توان بیان نمود زمانی که فرد درگیر خیانت و روابط فرازناشویی می‌گردد، متاثر از اخلاقیات و عرف و ارزش‌ها دچار تنش و عذاب وجدان می‌گردد؛ درنتیجه فرد برای تسکین خود و کاهش این تنش‌ها به راهبردهای توجیهی متوسل شده و ضعف‌های ارتباطی و ناتوانی نیازهای عاطفی و جنسی و حتی مصرف مواد مخدر همسر خود و کم‌کاری همسر را مسئول خیانت خود معرفی می‌کنند؛ در نتیجه تشدید مصرف مواد از جانب همسر می‌تواند زمینه خیانت را ایجاد نماید. همچنین می‌توان بیان نمود فردی که همسر وی درگیر اعتیاد است و حتی فردی که دچار اعتیاد است، فردی است که زندگی را بی‌معنا می‌بیند و احساس می‌کند به آخر خط زندگی خود رسیده است، بدون اینکه به ارزش و هدف زندگی پی ببرد. افزون براین، می‌توان گفت

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

وقتی فرد به علت مسائل و مشکلاتش زندگی را بی‌معنا می‌پندارد، دچار ناامیدی، عدم کارایی و بدبینی می‌شود، زندگی را سراسر هراس می‌بیند که به هیچ روشی نمی‌تواند بر این هراس خود غلبه کند، خود را موجودی دست و پا بسته در مقابل حوادث روزگار می‌بیند؛ در نتیجه ممکن است زمینه مشکلات زناشویی ایجاد گردد و فرد برای فرار از مشکلات به روابط فرازناشویی روآورد (خالدیان، ۱۳۹۶). پیشنهاد می‌گردد که روان‌شناسان و مشاوران حوزه خانواده و خانواده درمانی از برنامه آموزشی غنی‌سازی زندگی زناشویی استفاده نمایند که به افراد و خانواده‌ها آموزش دهند تا با آموختن نحوه شناسایی خود و دیگران، شناخت شخصیت‌ها، تشخیص و تفکیک هیجانات، با بالا بردن خودآگاهی هیجانی در خود و دیگران، با آموزش کنترل‌کردن انواع هیجانات خوشایند و ناخوشایند، با آموختن نحوه گوش‌دادن فعال و همدلی و با آموزش نحوه کنترل‌تکانه و خشم و خویشتن‌داری هیجانی، با آموزش شناسایی و حل مسائل‌هیجانی زمینه را برای کاهش مشکلات زناشویی و خیانت زناشویی و کاهش سوءمصرف‌مواد و اعتیاد فراهم سازند.

طبق دیدگاه شرکت‌کنندگان عوامل بین فردی و ارتباطی یکی از عوامل فرایند شکل‌گیری خیانت‌زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد می‌باشد که با نتایج پژوهش‌های عزیزپور و همکاران (۱۳۹۹)، ژیان پور و بهارلویی (۱۳۹۹)، حدیدی و حدیدی (۱۳۹۸)، واراچ و همکاران (۲۰۱۸)، بیلتران -موریلاس و همکاران (۲۰۱۹)، همسو می‌باشد که در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان نمود با توجه به اینکه فرد مصرف‌کننده مواد امکان دارد از روابط کناره‌گیری نماید و یک ناهمخوانی میان انتظارات و ایده‌آل‌های افراد از یک سو و واقعیات از سوی دیگر ایجاد می‌گردد و با عدم تعادل میان منابع و تقاضا شروع می‌شود و این ناهمخوانی ممکن است زمینه خیانت‌زناشویی را ایجاد نماید و از آنجا که خیانت‌زناشویی کاهش عشق و علاقه و افزایش رفتارهای خصمانه را بدنبال دارد، می‌تواند به نارضایتی زناشویی منجر شده و بنیان خانواده را متزلزل سازد و حتی اعتیاد را نیز تشدید نماید. همچنین در زندگی صمیمیت زوج‌ها برای ساختن یک زندگی همراه با رضایت‌مندی است و اعتیاد مانعی برای صمیمیت است و اصطلاح صمیمیت، در واقع بر

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

واژه‌هایی مانند تمایل، درگیری، هیجان و احساسات تأکید دارد. عوامل مختلفی در صمیمیت زوج‌ها دخیل است که خود به اهمیت موضوع در زندگی می‌افزاید. ارتباط صمیمانه با شاخص‌های اعتماد متقابل، محبت، ارتباط باز، مقبولیت، عذرخواهی، بخشش و مراقبت، زیربنای سلامت در صمیمیت‌زناشویی است. بنابراین یک ازدواج شاد و خیال‌پردازانه (رمانتیک) ازدواجی است که در آن همسران هم در بعد جنسی و هم در بعد غیرجنسی رشد پیدا کنند (قادری، رفاهی و باغبان، ۱۳۹۴). در نتیجه زوجین ممکن است از الگوی ارتباطی اجتناب متقابل که در طی آن زوج‌ها هر دو سعی می‌کنند از بحث کردن درباره مشکل دوری کنند و یا الگوی ارتباط توقع/کناره‌گیری استفاده نمایند که در طی آن یکی از زوج‌ها سعی می‌کند به وسیله انتقاد کردن، غر زدن یا پیشنهاد تغییر دادن دیگری را وارد بحث درباره مشکل نماید در حالی که دیگری سعی می‌کند بحث را تمام کند (عباسی، مدنی و غلامعلی لواسانی، ۱۳۹۳)؛ در نتیجه برای بقای زندگی و رضایت‌مندی تلاش کمتری می‌کنند و ممکن است زمینه خیانت‌زناشویی ایجاد گردد. با توجه به اینکه رابطه زناشویی مهمترین منبع در کسب لذت، آرامش و صمیمیت است، پیشنهاد می‌گردد که از طریق آموزش مهارت‌های ارتباطی موثر بین زوجین و روش‌های مختلف خانواده درمانی و حتی آموزش‌های خاص به زوجین آموزش داده شود که ایجاد لذت و آرامش زوجین برای همدیگر و همچنین صمیمیت جنسی متقابل بر رضایت از زندگی آنها تأثیر می‌گذارد و زوجین به این دیدگاه برسند که روابط جنسی و زناشویی یکی از منابع قوی دستیابی به رضایت‌مندی زناشویی می‌باشد و زوجین از این قضیه غافل نباشند. همچنین به زوجین کمک کنند تا با تمرکز بر روابط، زندگی هدفمندتری داشته باشند و احساس مسئولیت بیشتری نسبت به هم داشته باشند و نسبت به زندگی دید امیدوارانه‌تری پیدا نموده که با امید و انگیزه بیشتری اقدام به کار و فعالیت نموده که این نیز می‌تواند در بهبود وضعیت و شرایط زندگی فردی و خانوادگی، فرد را کمک نماید.

طبق دیدگاه شرکت‌کنندگان عوامل خانوادگی یکی از عوامل فرایند شکل‌گیری خیانت‌زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد می‌باشد که با نتایج پژوهش‌های عزیزپور و همکاران (۱۳۹۹)، ژیان پور و بهارلویی (۱۳۹۹)، عبدالملکی و همکاران

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

(۱۳۹۴)، واراچ و همکاران (۲۰۱۸)، بیلتران -موریلاس و همکاران (۲۰۱۹)، همسو می‌باشد که در تبیین این یافته‌ها می‌توان به نظریهٔ نظام اجتماعی و کارکردگرایی پارسونز اشاره نمود که از طرفی با توجه به اعتیاد همسر ممکن است کارکرد سازگاری یا انطباق خانواده با محیط اجتماعی با چالش مواجه شود و فرد مصرف‌کننده و درگیر مواد مخدر نتواند درگیر کار و تامین معاش زندگی گردد؛ در نتیجه خانواده نمی‌تواند از لحاظ معیشتی خود را حفظ کند نظام خانواده سست می‌شود و درنتیجه زوجین برای پرکردن خلأ عاطفی درون خانواده به روابط خارج از نظام خانواده روی می‌آورند. از سوی دیگر مواردی مانند نبود سلامت جسمی و روانی می‌تواند خانواده را از لحاظ رسیدن به اهداف مطلوب دور کند که اعتیاد می‌تواند یکی از این عوامل باشد که می‌تواند مانعی برای رسیدن به اهداف باشد و با توجه به اینکه اعتیاد باعث می‌شود که خانواده نتواند توانایی‌ها و نیروهایش را برای رسیدن به اهداف تعیین شده به کار گیرد در نتیجه بی‌هدفی و پوچی درون خانواده می‌تواند زمینه روابط فرازناشویی را ایجاد نماید. همچنین ممکن است در اثر مصرف مواد مخدر و اعتیاد قوانین حقوقی و ضوابط هنجاری خانواده ضمانت اجرایی خود را از دست بدهد و دیگر فرد تعهد و مسئولیتی را احساس نکند؛ در نتیجه کارکرد یگانگی و انسجام خانواده دچار اختلال شود که این مسئله نیز می‌تواند زمینه روابط فرازناشویی را ایجاد نماید؛ و ممکن است در اثر مصرف مواد مخدر مرد خانه، در همسران و ترجیحا در خانم انگیزه‌ای برای بقا و استحکام نظام خانواده باقی نمانده باشد و کارکرد فرهنگی خانواده دچارآسیب گردد؛ در نتیجه الگوها و چشم و همچشمی‌ها، آسیب‌زا گشته و زن و مرد با به وجودآمدن کوچکترین اختلافی آمادگی گسستن پیوند زناشویی را دارند، در این صورت اختلافات جزئی درون خانواده (که بعضی مواقع طبیعی به‌نظر می‌رسند) زمینه اختلافات شدید و جدایی عاطفی را ایجاد نمایند و افراد برای بقای زندگی و حل اختلافات به دنبال راهکار نمی‌گردند که ممکن زمینه خیانت و روابط فرازناشویی ایجاد گردد (تاج‌بخش، محمدمیرزایی و حسینی، ۱۳۹۹). پیشنهاد می‌گردد درمانگران خانواده، در بحث ارتقای سلامت‌زندگی زوجین، راهکارهایی برای کاهش آسیب‌هایی که سلامت خانواده را به مخاطره می‌اندازد، ارائه دهند و همچنین پیشنهاد می‌گردد که در کلینیک‌های ترک اعتیاد

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

و نگهدارنده به درمان اعتیاد نگاه سیستمی داشته باشند و از برنامه‌های زوجی و زوج‌درمانی به جای برنامه‌آموزشی فردی استفاده نمایند. همچنین پیشنهاد می‌گردد از طریق درمان‌های روان‌شـــناختی مختلف از جمله معنادرمانی به کاهش مشـــکلات زوجین مبادرت ورزید و باتوجه به اینکه معنادرمانی فرد را توانا می‌سازد تا با دشواری‌های اساسی زندگی رودررو شـود و به بهزیسـتی و سـلامت‌روان و بهداشـت روان فردی و خانودگی برسـد،که این نیز می‌تواند منجر به کاهش دلزدگی‌زناشویی و افزایش رضایت‌مندی زناشویی در افراد وابسته به مواد گردد که این تغییر شـــرایط می‌تواند فرد را یاری دهد تا مصـــرف مواد مخدر را کاهش دهد و حتی زمینه کاهش خیانت و روابط فرازناشویی را ایجاد نمود.

طبق دیـدگـاه شـــرکـت‌کننـدگـان عوامـل خطر یکی از عوامـل فراینـد شـــکـل‌گیری خیانت‌زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد می‌باشد که با نتایج پژوهش‌های ژیان پور و بهارلویی (۱۳۹۹)، حدیدی و حدیدی (۱۳۹۸)، عبدالملکی و همکاران (۱۳۹۴)، واراچ و همکاران (۲۰۱۸)، همســـو می‌باشـــد که در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان نمود که شبکه‌های ماهوارهای در فیلم‌ها و سریال‌های خود، با کاشت نگرش‌ها، ارزش‌ها، رفتارها و ادراک خود، تصـــاویری از زندگی به مخاطبان خود ارائه می‌دهند که می‌تواند الگوهای آن‌ها از یک خانوادهٔ خوب و همسر ایده‌آل را به طور کلی دستخوش تغییر سازد و سبکی نو از زنـدگی را ارائـه دهـد کـه در آن زدودن تقوا، حیـا، شـــرم، وفـاداری، تعهـد، حسّ مسئولیت، ایجاد حسّ رقابت جنسی و تفکر آزاداندیشی را در درجهٔ اول اهمیت قرار دهد؛ بنابراین خیانت زناشویی به صورت عادی جلوه‌گری نماید که این امر موجب می‌شود افراد به لحاظ جنسی و عاطفی تنوع طلب شوند (تاج‌بخش،۱۴۰۰)؛ در نتیجه آسیب‌های مختلف می‌توانند علل و معلول همدیگر باشـــند و در تبیینی دیگر می‌توان بیان نمود که با توجه به اینکه شبکه‌های اجتماعی و همسالان از منابع مهم نفوذ اجتماعی هستند که می‌توان آنها را از جمله عوامل مهم تاثیرگذار بر رفتارهای افراد به حســـاب آورد و زمانی که دوســـتان و آشنایان به راحتی و بدون احساس گناه وارد روابط خارج از چهارچوب زندگی زناشویی می‌شوند، نزدیکان آنها نیز ممکن است با مشاهده و الگوگیری و کمرنگ شدن تدریجی نگرش‌ها و باورهای فردی که مانع رفتار خیانت اســـت، به این کار اقدام کنند. گســـترش

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

استفاده از گوشی و فضای مجازی و ساده شدن روابط با افراد ناآشنا و گستردگی روابط موجب شده است که فرصت برقراری ارتباط جدید با دیگران بیشتر فراهم گردد و اینکه افراد شاهد رفتارهای هنجارشکنانه بیشتری از دوستان خود و سایر افراد جامعه باشند که این امر می‌تواند منجر به کاهش استحکام نگرش‌ها و باورهای منفی نسبت به این رفتارها شود. تغییرات سریع در تحولات اجتماعی و استفاده روز افزون از گوشی‌های همراه و فضای مجازی، تفاوت افراد در استفاده از وسایل ارتباط جمعی و نقش آنها در روابط افراد از جمله عواملی است که می‌توانند با باورهای افراد نسبت به تعهد زناشویی و خیانت مرتبط باشند (انوری و آزادی، ۱۴۰۱). همچنین می‌توان بیان نمود که استفاده مفرط از تلفن همراه مرتبط با الگوهای رفتاری دیگر از جمله بیدار ماندن در شب و اشتغال به تبادل پیام کوتاه و چت کردن، زمینه وابستگی عاطفی و عادت را برای فرد ایجاد نماید و در موازات با آن ممکن است که همسر نیز در همان زمان و موقعیت مشغول مصرف مواد مخدر باشد و بجای برآورده کردن نیازهای همدیگر فقط به خواسته‌های شخصی و فردی اهمیت دهند و هر دو در یک سیکل معیوب قرار گیرند که هم اعتیاد مرد تداوم پیدا نماید و هم خیانت زناشویی برای زن به عنوان حق طبیعی در نظر گرفته شود؛ در نتیجه پیشنهاد می‌گردد باتوجه به اینکه استفاده افراطی از گوشی همراه در برخی موارد در امور زندگی عادی فرد و حتی حالات و روحیات وی تداخل و به همریختگی ایجاد می‌کند و باعث کاهش روابط فامیلی و تعاملات اجتماعی و احساس تنهایی و سایر مشکلات می‌شود؛ استفاده از گوشی و فضای مجازی به صورت کنترل شده و حساب شده باشد. همچنین شیوه‌های صحیح مقابله با استرس و آموزش تاب‌آوری پیشنهاد می‌گردد تا زوجین بتوانند در موقعیت‌های مختلف اجتماعی به شیوه‌ای منطقی و معقول برخورد نمایند.

طبق دیدگاه شرکت‌کنندگان عوامل اجتماعی، عوامل فرهنگی و عوامل محیطی یکی از عوامل فرایند شکل‌گیری خیانت‌زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد می‌باشد که با نتایج پژوهش‌های عزیزپور و همکاران (۱۳۹۹)، ژیان‌پور و بهارلویی (۱۳۹۹)، حدیدی و حدیدی (۱۳۹۸)، صمدی‌کاشان و همکاران (۱۳۹۸) و عبدالملکی و همکاران (۱۳۹۴) همسو می‌باشد که در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان نمود که محیط زندگی اجتماعی مملو

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

و سرشار از تغییر و تحولات گوناگون است که هر کدام از این تغییرات و تحولات می‌توانند فشارها و تنش‌های زیادی به زوج وارد کنند و زندگی زناشویی را به چالش بکشانند و فضا را برای آنها دشوار و خسته‌کننده سازند؛ در نتیجه افرادی که تاب‌آوری و مهارت مدیریت استرس داشته باشند، می‌توانند با موقعیت‌های مختلف در شرایط مختلف خود را سازگار نمایند و انعطاف‌پذیری بیشتری از خود نشان دهند که این امر ممکن است در زوجینی که دارای مصرف مواد مخدر هستند کمتر رخ دهد و نسبت به افراد عادی، هیجان‌های مثبت و منفی را با شدت بیشتری تجربه کنند؛ در نتیجه زمینه خیانت زناشویی را ایجاد نماید و حتی در مواقع مختلف و در موقعیت‌های مختلف و بحرانی، توانایی درک همسر و همدردی به درستی اتفاق نمی‌افتد و عوامل فشارزای بیرونی تاثیرات مخرب‌تری به جای خواهد گذاشت که این نیز می‌تواند مزید بر علت باشد. پیشنهاد می‌گردد، جهت آشناسازی افراد جامعه با اعتیاد و عوارض آن کارگاه‌های آموزشی برگزار گردد و مسئولین، متخصصان و دست اندرکاران دانشگاه‌ها و جامعه، برنامه مدون و جامعی را برای کاهش مصرف مواد در جامعه تدوین کنند. همچنین در تبیین دیگر این یافته‌ها می‌توان بیان نمود که بر اساس رویکرد پیوند افتراقی، عمل خوب و بد آموختنی است و از عوامل محیطی متاثر است؛ یعنی تا فرد آن را نیاموزد به فکر انجام دادن آن نمی‌افتد وآموزش از طریق ارتباط فرد با محیط صورت می‌گیرد؛ نظریه ساترلند اشاره کرد که معتقد بود انحرافات عموما در قالب گروه‌های نخستین و در محیط‌های ناسالم آموخته می‌شود؛ همچنین تئوری‌کنترل اجتماعی بر این امر تاکید دارد که هر فردی پتانسیلی برای مجرم شدن دارد اما بیشتر مردم به وسیله پیوندشان با جامعه کنترل می‌شوند (یوسفی و خالدیان، ۱۳۹۱). به نظر می‌رسد چشم و همچشمی، قیاس‌بندی و حتی شبکه‌های مجازی و ماهواره‌ای نیز می‌تواند به عنوان عوامل محیطی تاثیرگذار در خیانت‌زناشویی باشد. پیشنهاد می‌گردد تا از طریق برنامه‌های مختلف در بهبودی روابط زوجین اقدام نمود، به عنوان مثال آموزش مهارت‌های گفتگو، گوش‌دادن همدلانه و حل تعارض در فرایند غنی‌سازی روابط در هم‌آوایی و همفکری به زوج‌ها کمک می‌کند و باعث حفظ فضای محیطی و عاطفی مثبت، ازخودگذشتگی و کاهش خشم و پرخاشگری می‌گردد؛ همچنین غنی‌سازی

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

روابط به برآوردن تمایلات عشـــق، دلســـوزی، تعلق، وفاداری و اعتماد کمک می‌کند که برآورده شـــدن این تمایلات به عنوان یک کارکرد روانی-اجتماعی در روابط‌زناشـــویی می‌تواند محیط مراقبتی پایدار، ازخودگذشتگی، عشق، صمیمیت، عزت‌نفس و رشد روانی خانواده را تقویت نماید و در موقعیت‌های مختلف فرد بتواند خود را ســـازگار نماید و به صورتی منطقی، خود را با شرایط و محیط‌های مختلف تطبیق دهد (قدم‌پور، یوسف‌وند و رادمهر، ۱۳۹۶).

طبق دیدگاه شـــرکت‌کنندگان عوامل عاطفی یکی از عوامل فرایند شـــکل‌گیری خیانت‌زناشـــویی در زنان دارای همســـر وابســـته به مواد می‌باشـــد که با نتایج پژوهش‌های عزیزپور و همکاران (۱۳۹۹)، ژیان پور و بهارلویی (۱۳۹۹)، حدیدی و حدیدی (۱۳۹۸)، واراچ و همکاران (۲۰۱۸)، اســـتیرمان و همکاران (۲۰۱۹) و بیلتران- موریلاس و همکاران (۲۰۱۹) همســـو می‌باشـــد که در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان نمود با توجه به اینکه انگیزه اصلی برای تشکیل زندگی صمیمیت است و زوج‌هایی که صمیمیت‌زناشویی بالایی دارند، از مراقبت و حمایت‌روانی بیشـــتری برخوردارند و در محیط خانواده و اجتماع احســـاس رضـــایت‌مندی و تعاملات‌اجتماعی بهتری را نشـــان می‌دهند. از ســـوی دیگر این افراد از سلامت‌عمومی بیشتری برخوردارهستند که این می‌تواند عامل مهمی برای رضایت‌مندی زناشویی باشد؛ همچنین خانواده، یک موسسه یا نهاد اجتماعی ناشی از پیوند زناشویی زن و مرد است که از جمله مظاهر زندگی اجتماعی انسان وجود تعامل سالم و سازنده میان انسان‌ها و برقرار بودن عشق به همنوع و ابراز صمیمیت و همدلی به یکدیگر است. خانواده محل ارضای نیازهای مختلف جسمانی، عقلانی و عاطفی است و عدم آگاهی از نیازهای زیستی و روانی و شناخت چگونگی ارضای آنها می‌تواند منجر به عدم رضایت‌مندی در زندگی زناشویی گردد و عدم رضایت از زندگی‌زناشویی و عدم آگاهی از سبک‌های ارتباطی سازنده به منزله عدم رضایت فرد از خانواده محسوب می‌شود و عدم رضایت از خانواده به مفهوم عدم رضایت از زندگی بوده و در نتیجه موجب ناسازگاری و مشکلات زناشـــویی و خیانت زناشـــویی خواهد بود. همچنین با افزایش احســـاســـات منفی وکاهش احســـاســـات مثبت، کیفیت زندگی پایین آمده و حرمت، کرامت و شـــان و منزلت همســـر

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

ممکن است به خوبی حفظ نگردد و کیفیت رابطه‌زناشویی و رضایت زناشویی دچار کاستی گردد و به کاهش استحکام رابطه زناشویی بینجامد (دغاغله، عسگری و حیدری، ۱۳۹۱). به بیانی دیگر فردی که میزان صمیمیت پایینی دارد، قادر نیست خود را به شیوه مطلوب‌تری در روابط عرضه کند و نیازهای خود را به شکل مؤثرتری به همسر خود ابراز کند و ممکن است قابلیت کمتری در مواجهه با مشکلات و تغییرات مربوط به رابطه خود داشته باشند و در نتیجه ممکن است در مواجهه با مسائل و مشکلات به صورت هیجان‌مدار مواجهه گردد و به تدریج اعتیاد همسر، صمیمیت و عشق‌ورزی و دلگرمی را کم رنگ و زمینه خیانت زناشویی را ایجاد نماید؛ با توجه به اینکه انتقال روشن، صریح و مؤثر افکار، احساسات، نیازها، خواسته‌ها و آرزوهای زوجین به عمق صمیمیتی که در روابط‌شان دارند وابسته است؛ در نتیجه امکان دارد که اعتیاد همسر و صرف زمان برای مصرف مواد مخدر، زمینه صمیمیت و عشق‌ورزی و ابراز محبت و علاقه و زمان گذاشتن برای زندگی و همسر را کمتر نماید؛ در نتیجه صمیمیت کم و عدم صمیمیت، ارتباط بد، تعهد و نکات مثبت رابطه را از بین می‌برد و زوجین رابطه صمیمانه نخواهند داشت، از توانایی لازم برای تصدیق یکدیگر، گوش‌دادن و پاسخ‌های غیرتدافعی به نیازهای همسر خود و تمرکز بر مسائل موجود در هنگام بروز سوء تفاهم‌ها و احساسات منفی برخوردار نخواهند بود و مقدمات شکل‌گیری بی‌اعتمادی و عدم تعهد ایجاد می‌گردد؛ در نتیجه زوجین برای تامین و برآورده ساختن نیازهای عاطفی و روانی همدیگر تلاش نمی‌کنند، به گفته آلپورت در روابط بین زوجی همدردی و شکیبایی نشان نمی‌دهند (نعمتی سوگلی تپه و خالدیان، ۱۴۰۰)؛ به گفته اریکسون احساس انزوا می‌کنند و شاید نسبت به هم پرخاشگر هم بشوند و علاقه و خواسته‌های خود را بیان نمی‌کنند و انگاره‌های خودمدارانه به تدریج پررنگ می‌گردد (مشاک، ۱۳۸۸)؛ در این صورت زمینه لازم برای خیانت زناشویی و تشدید مشکلات مهیا می‌گردد. لذا پیشنهاد می‌شود درمانگران خانواده، در بحث ارتقای سلامت زندگی زوجین، راهکارهایی برای کاهش آسیب‌هایی که سلامت خانواده را به مخاطره می‌اندازد، ارائه دهند و همچنین راهکارهایی برای افزایش صمیمیت، عشق‌ورزی و نگاه کردن سیستمی به اعتیاد ارائه دهند تا باعث بقا خانواده‌ها و ایجاد روابط موثر شود و

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

همدلی، صمیمیت، تفاهم، آگاهی، مهارت‌های ارتباطی، عشق‌ورزی و سلامت زناشویی و ایجاد آرامش را منجر شده و سلامت خانواده را ارتقا دهد. همچنین پیشنهاد می‌شود برنامه‌ریزی جامعی در راستای افزایش صمیمیت و همدلی زوجین و مهارت آموزی لازم برای ابراز محبت و عشق‌ورزی و تعامل مناسب صورت پذیرد تا با پیشگیری به هنگام و کم هزینه از شکل‌گیری آسیب‌های بعدی و به خطر افتادن سلامت خانواده جلوگیری کرد تا هم زمینه ترک مواد مخدر و هم سایر آسیب‌ها و خیانت زناشویی کمتر گردد.

طبق دیدگاه شرکت‌کنندگان عوامل جنسی یکی از عوامل فرایند شکل‌گیری خیانت‌زناشویی در زنان دارای همسر وابسته به مواد می‌باشد که با نتایج پژوهش‌های عزیزپور و همکاران (۱۳۹۹)، ژیان پور و بهارلویی (۱۳۹۹)، حدیدی و حدیدی (۱۳۹۸)، واراچ و همکاران (۲۰۱۸) و استیرمان و همکاران (۲۰۱۹) همسو می‌باشد که در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان نمود طبق نظریه سه‌گانه عشق استرنبرگ، صمیمیت و نزدیکی بخشی از عشق به وصال رسیده است که شامل تعهد و اشتیاق و علاقه شدید می‌شود. این سه ویژگی از صمیمیت و روابط زناشویی ارتباط تنگاتنگی با نگرش افراد به خیانت خواهد داشت. چرا که وقتی بیان می‌شود صمیمیت در روابط زناشویی زوجین بالاست در واقع این باور وجود دارد که اولا به یکدیگر متعهد هستند، دوما فرد بر این است که زوجین صمیمی اشتیاق و علاقه شدیدی به یکدیگر دارند و در پی ارضای نیازها از طریق هم هستند و از طرفی عدم ارضای صمیمیت می‌تواند موجب افزایش تعارضات، کاهش رضایت زناشویی و بروز مشکلات عاطفی و روانی و در نتیجه نگرش مثبت به خیانت زناشویی گردد (بختیاری، حسینی، عارفی و افشاری نیا، ۱۴۰۰). در نتیجه با افزایش آگاهی و بینش فرد به ماهیت وجودی خود و ارزش‌های والای انسانی و مکرم داشتن کانون خانواده، از جمله لازمه‌هایی است که تحقق آن می‌تواند تا حد زیادی پایبندی به تعهدات زناشویی را تقویت کند و از تمایل فرد به تجربه خیانت زناشویی بکاهد. این یافته‌ها می‌تواند توسط مشاورین و روان‌شناسان در طراحی مدل‌های نظری، آموزشی و درمانی با هدف کاهش بحران‌های وجودی در مردان خیانت‌کار مورد استفاده قرار بگیرد و بدین شکل زمینه برای کاهش و پیشگیری از چنین گرایشی فراهم شود.

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

همچنین یکی از عوامل مهمی که در سلامت خانواده و جامعه نقش اساسی دارد، کیفیت برقراری ارتباط، رابطه جنسی و میزان رضایت از آن، سلامت جنسی و کارکرد مناسب آن در چارچوب خانواده است. غریزه جنسی و ارضای صحیح آن، یکی از اهداف و آثار تشکیل خانواده به شمار می‌رود. نیاز جنسی یک نیاز اساسی و مهم در ثبات استحکام خانواده است. فعالیت جنسی یک نمونه از رفتار متقابل زن و شوهر است و بدیهی است که رضایت از رابطه جنسی ارتباط تنگاتنگی با رابطه کلی زن و شوهر دارد. یک رابطه جنسی مشکل‌آفرین و نارضایتی جنسی ممکن است بر تعامل عمومی زوجین تأثیر زیان‌آوری داشته باشد. در عمل ممکن است چرخه معیوبی از تأثیر رخ بدهد که در آن ناهماهنگی زناشویی در عملکرد موفقیت‌آمیز جنسی تداخل نموده و ناهنجاری‌های جنسی موجب بروز ناسازگاری‌ها، تعارض‌ها و فشارروانی میان زوجین گردد و همچنین مشکل در برقراری روابط زناشویی می‌تواند منجر به پایین‌آمدن کیفیت روابط‌جنسی و در کل، روابط زناشویی شود. پایین آمدن کیفیت در این موارد، خود می‌تواند منجر به نارضایتی‌زناشویی، سرخوردگی و خیانت جنسی و زناشویی گردد (زارع نژاد، حسینی و رحمتی، ۱۳۹۸)؛ پس می‌توان بیان نمود که اعتیاد و مصرف مواد مخدر می‌تواند در تشدید و تداوم خیانت زناشویی نقش مهمی داشته باشد، برگزاری کارگاه‌های آموزشی توسط دستگاه‌های ذی‌ربط در راستای ارتقای مهارت‌های همسرداری، شیوه‌های برقراری تعامل مفید و سازنده با همسر خصوصاً در ارتباط با روابط جنسی سالم و رضایت‌بخش و افزایش آگاهی زوجین نسبت به نیازهای یکدیگر خصوصا نیازهای جنسی و چگونگی پاسخدهی مناسب به آنها، الزام زوجین به مشاوره‌های قبل و بعد از ازدواج و دادن آگاهی‌های لازم به خانواده‌ها در خصوص پیامدهای عدم ارتباط بین زوجین و همچنین پیامدهای مثبت ارتباطات موثر و روابط رضایت‌بخش پیشنهاد می‌گردد.

به طور کلی، سوءمصرف مواد مخدر و اعتیاد در حال حاضر به یک وضعیت بحرانی و اضطراری تبدیل شده که تهدیدی جدی برای سلامت عمومی و بهزیستی‌اجتماعی و اقتصادی است و تأثیر مستقیمی بر زندگی فرد می‌گذارد و می‌تواند منجر به اثرات نامطلوبی از جمله افسردگی، اضطراب در بعد فردی و مشکلات جدی زناشویی در بعد

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

خانوادگی شود (اسکول، ست، کاریسا، ویلسون و بالدوین[1]، ۲۰۱۹). عدم آگاهی در مورد خواسته‌ها، نیازهای زوجین از همدیگر و حتی غفلت از آن و عدم احساس مسئولیت در قبال همدیگر و عدم ارضای نیازهای فردی و بین‌فردی نقش مهمی در ایجاد اختلال و عدم رضایت و خیانت‌زناشویی دارد. زمانی که زوجین در زندگی غفلت نمایند، نمی‌توانند درک درستی از زندگی داشته باشند و از زندگی زناشویی خود راضی نیستند؛ در نتیجه اعتیاد همسر می‌توانند این موارد را تشدید نماید و زمینه مشکلات‌زناشویی و خیانت زناشویی ایجاد گردد و در نتیجه فرد و خانواده در سیکل معیوب قرار گرفته و روز به روز مشکلات بیشتر و بیشتر می‌گردد. همچنین با توجه به اینکه اعتیاد به مواد مخدر از مهمترین چالش‌های امروز نظام بهداشت و سلامت جهان و بالتبع کشور ایران می‌باشد و اینکه اعتیاد به عنوان فرایندی پیچیده در مغز انسان، عوارض و پیامدهای زیانبار و جبران‌ناپذیر زیادی در حوزه‌های فردی و خانوادگی به همراه دارد، امید است با توجه به دستاوردها و نتایج این پژوهش بتوان طرقی پیشنهاد کرد که با شناسایی علل و عوامل تاثیرگذار در خیانت‌زناشویی و مشکلات زوجین دارای سوءمصرف مواد مخدر و اعتیاد، بتوان اعمال و رفتار را به شکل هوشمندانه‌ای نظم و ترتیب و شکل داد و زمینه‌ای را فراهم نمود تا به صورت علمی در زمینه پیشگیری مشکلات زناشویی و اعتیاد گام برداشت و افراد را به سوی یک زندگی سالم و رشد یافته یاری نمود. در مورد آثار مخرب تعارض زناشویی می‌توان اشاره کرد که در آن زوج‌ها به جای حل مشکل، یکدیگر را موردحمله قرار می‌دهند و هر یک سعی می‌کنند تا از طریق سرزنش و انتقاد، دیگری را تحت نفوذ خود درآورد. درواقع روند تشدید تعارضات زناشویی، احساس ارزشمندی افراد به همراه ارزشی که برای رابطه عاطفی خود قائل بوده‌اند به تدریج رنگ می‌بازد. این فاصله جسمانی، روانی و عاطفی در سال‌های بعد پررنگتر می‌شود و به صورت خیانت‌زناشویی خود را نمایان می‌سازد.

از محدودیت‌های پژوهش، عدم دسترسی به زنان دارای همسر وابسته به مواد در پژوهش و عدم همکاری آنها بود و همچنین یافته‌های پژوهش حاضر متکی بر مصاحبه‌های

1. Scholl, Seth, Kariisa, Wilson, & Baldwin

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

تعداد محدودی از زنان دارای همسر وابسته به مواد می‌باشد، از این رو یافته‌ها و مدل تا حد زیادی وابسته به پارادیم‌های ذهنی این افراد است و استفاده صرف از این مصاحبه‌ها از محدودیت‌ها بود. از محدودیت‌های دیگر به دلیل مشکل اجتماعی و قانونی نسبت به پدیده اعتیاد و مسائل خصوصی زندگی مشترک افراد جلب رضایت و پاسخ شفاف برخی از آنها گاهی مواقع دشوار بود و با نوعی مخفی کاری همراه بود.

منابع

ابراهیمی، محمد؛ رفیعی نیا، پروین و دلاورپور، محمدآقا (۱۳۹۸). مقایسه راهبردهای تنظیم شناختی هیجان و مهارت‌های ذهن آگاهی در افراد با و بدون تجربه رابطه فرازناشویی. *خانواده پژوهی*، ۱۷(۶۷)، ۴۸۲-۴۶۷.

استراس، آنسلم و کوربین، جولیت. ام. (۱۳۹۰). *اصول روش تحقیق کیفی: نظریه مبنایی، رویه‌ها و شیوه‌ها*. {ترجمه: بیوک محمدی}. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی. (تاریخ انتشار به زبان اصلی، ۱۹۹۰).

امانی، احمد؛ خالق پناه، کمال و محمدی، اسرین (۱۳۹۸). تجربه زیسته زنان آسیب دیده از روابط فرازناشویی همسر در شهر سنندج. *مشاوره و رواندرمانی خانواده*، ۹(۲)، ۲۷۲-۲۵۵.

انوری، نجمه و آزادی، مهران (۱۴۰۱). رابطهٔ مشکلات بین شخصی و اعتیاد به گوشی همراه با خیانت زناشویی. *مجله پژوهش و مطالعات علوم اسلامی*، ۴(۳۴)، ۱۲۸-۱۱۷.

آوانی، مریم سادات و زارعی محمودآبادی، حسن (۱۳۹۹). آشکار ساختن چرایی و زمینه‌های برپایی پیوندهای فرا زناشویی زنان از نگاه مردان آسیب‌دیده: پژوهش داده بنیاد. *مشاوره و رواندرمانی خانواده*، ۱۰(۱)، ۱۵۰-۱۲۶.

بختیاری، انسیه؛ حسینی، سعیده؛ عارفی، مختار و افشاری‌نیا، کریم (۱۴۰۰). نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و نگرش به خیانت زناشویی. *پژوهش‌های مشاوره انجمن مشاوره ایران*، ۲۰(۷۷)، ۱۴۰-۱۲۲.

تاج بخش، غلامرضا (۱۴۰۰). واکاوی عوامل زمینه ساز روابط فرازناشویی. *زن در توسعه و سیاست*، ۱۹(۴)، ۶۱۴-۵۹۵.

تاج‌بخش، غلامرضا؛ محمدمیرزایی، مریم و حسینی، محمدرضا (۱۳۹۹). تحلیل داده بنیاد فرآیندشکل‌گیری خیانت زناشویی. *پژوهش‌های جامعه شناسی معاصر*، ۹(۱۷)، ۷۱-۵۲.

تربتی، سروناز؛ تاجیک اسماعیلی، سمیه و خسروی، نیکا (۱۳۹۸). مطالعه کیفی تربیت جنسی نوجوانان و عوامل زمینه ساز آن با تاکید بر روابط میان فردی با والدین مطالعه موردی: دختران و پسران نوجوان دوره‌متوسطه ساکن شهر تهران. *مطالعات جامعه شناسی*، ۱۲(۴۵)، ۱۰۴-۷۷.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

جلالی، ندا؛ حیدری، حسن؛ داودی؛ حسین و آل یاسین، علی (۱۳۹۸). مقایسهٔ تأثیر مداخلهٔ آموزشی مبتنی بر رویکرد هیجان‌مدار و رویکرد غنی‌سازی روابط گاتمن بر تعارض زناشویی گروهی از زنان شهرستان خمین. *مجله روانشناسی فرهنگی*، ۳(۱)، ۶۱-۴۲.

چوپانی، موسی؛ فاتحی زاده، مریم؛ آسنجرانی، فرامرز و کوریا، آلبرتو ماریو دی کاسترو (۱۴۰۰). پدیدارهای وجودی در خیانت زناشویی مردان. *خانواده پژوهی*، ۱۷(۶۷)، ۵۱۳-۴۸۳.

حدیدی، معصومه و حدیدی، زهرا (۱۳۹۸). رابطه بین میزان استفاده از شبکه‌های مجازی با خیانت زناشویی، در بین مراجعه کنندگان به بخش مشاوره کلانتری شهرستان تنکابن. *دانش انتظامی مازندران*، ۱۰(۲)، ۲۰۲-۱۶۷.

خالدیان، محمد (۱۳۹۶). بررسی اثربخشی معنادرمانی به شیوه گروهی بر ارتقاء سرمایه‌روان‌شناختیِ افراد وابسته به مواد. *پژوهش‌های دانش‌انتظامی*، ۱۹(۳)، ۱۲۰-۱۰۳.

خرم‌آبادی، راضیه؛ سپهری شاملو، زهره؛ صالحی فدردی، جواد و بیگدلی، ایمان الله (۱۳۹۷). مدل ساختاری کارکردهای اجرایی و روابط فرازناشویی با بررسی نقش میانجی. *فصلنامه روانشناسی شناختی*، ۶(۱)، ۵۷-۴۶.

خلیلی، رضا؛ بهمنی، بهمن؛ خانجانی، محمدسعید و واحدی، محسن (۱۴۰۰). رابطه بین نگرش به روابط فرازناشویی با احساس کهتری، منبع کنترل و عمل به باورهای مذهبی در همسران مردان دارای اعتیاد. *سنجش و پژوهش در مشاوره و روانشناسی*، ۳(۱)، ۳۷-۲۸.

دغاغله، فاطمه؛ عسگری، پرویز و حیدری، علیرضا (۱۳۹۱). رابطه بخشودگی، عشق، صمیمیت با رضایت زناشویی. *یافته‌های نو در روان‌شناسی*، ۷(۲۴)، ۵۷-۶۹.

راطق، مسعود و فرهادی، هادی (۱۳۹۸). بررسی کیفی علل‌عود مواد در معتادان. *فصلنامه اعتیادپژوهی*، ۱۳(۵۳)، ۲۱۶-۱۹۷.

روحی‌کریمی، تاچارا؛ شیرازی، محمود و ثناگوی‌محرر، غلامرضا (۱۳۹۹). هم‌سنجی اثربخشی زوج‌درمانی شناختی-رفتاری و زوج‌درمانی پذیرش و تعهد بر بی‌رمقی زناشویی و تنیدگی پس ضربه‌ای زنان آسیب‌دیده از خیانت زناشویی. *مشاوره و رواندرمانی خانواده*، ۱۰(۲)، ۷۴-۴۱.

زارع نژاد، حمیده؛ حسینی، سیدمحمدرضا و رحمتی عباس (۱۳۹۸). رابطه احقاق جنسی و نارضایتی جنسی با بیرمقی زناشویی: نقش واسطه ای تعارض زناشویی. *مشاوره و رواندرمانی خانواده*، ۹(۱)، ۲۱۶-۱۹۷.

ژیان پور، مهدی و بهارلویی، مریم (۱۳۹۹). گریز از مدار ضعیف زندگی زناشویی کاوشی در معنا و فرایند شکل‌گیری خیانت. *بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۱۰(۲)، ۲۰۰-۱۷۹.

شعاع کاظمی، مهرانگیز (۱۳۹۶). خشونت خانوادگی، دلزدگی زناشویی و احساس ارزشمندی در زنان عادی و مراجعه‌کننده به دادگاه خانواده شهر تهران. *مطالعات زن و خانواده*، ۵(۱)، ۵۲-۳۵.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

صمدی کاشان، سحر؛ پورقناد، محدثه و زمانی زارچی، محمد صادق (۱۳۹۸). خیانت زناشویی: کاوشی در دیدگاه ها، عوامل و پیامدها. *رویش روان شناسی*، ۸(۴)، ۱۷۶-۱۶۵.

عباسی، مرتضی؛ مدنی، یاسر و غلامعلی‌لواسانی، مسعود (۱۳۹۳). اثربخشی آموزش گروهی برنامه «کاربرد عملی مهارت‌های ارتباط صمیمانه» بر الگوهای ارتباطی زوج‌های در آستانه ازدواج. *مجله مشاوره و روان درمانی خانواده*، ۴(۲)، ۲۴۷-۲۲۷.

عبدالملکی، مریم؛ اعظم آزاده، منصوره و قاضی نژاد، مریم (۱۳۹۴). رابطه استفاده از رسانه های جهانی و بازاندیشی مدرن با گرایش به روابط فرازناشویی در بین زوجین شهر قروه. *خانواده پژوهی*، ۱۱(۴۳)، ۳۰۹-۳۳۲.

عزیزپور، صفیه؛ رضاپور میرصالح، یاسر و متقی، شکوفه (۱۳۹۹). بررسی ابعاد هیجانی و روانشناختی آسیب‌های دوران کودکی در مردان و زنان دارای پیشینه خیانت زناشویی. *مشاوره و رواندرمانی خانواده*، ۱۰(۲)، ۳۶۰-۳۲۹.

عظیمی‌دلارستاقی، عادله؛ رضوی، محمدحسین و برومند، محمدرضا (۱۳۹۷). شناسایی عوامل زمینه‌ای تاثیرگذار بر استقرار کارآفرینی استراتژیک در کسب و کارهای ورزشی. *فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش*، ۷(۴)، ۸۸-۶۹.

فولادیان، مجید؛ برادران کاشانی، زهرا و دیاری، مرتضی (۱۴۰۰). تحلیل جامعه شناختی فرایندهای بروز رابطهٔ فرازناشویی مورد مطالعه: زنان و مردان متقاضی طلاق در شهر مشهد. *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۱۰(۱)، ۳۷-۱.

قادری، زهرا؛ رفاهی، ژاله و باغبان، محمد (۱۳۹۴). تأثیر آموزش به شیوهٔ رویکرد هیجان‌مدار بر صمیمیت زوجین. *دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۱۶(۲)، ۸۳-۷۷.

قدم‌پور، عزت الله؛ یوسف‌وند، لیلا و رادمهر، پروانه (۱۳۹۶). اثربخشی برنامه آموزشی غنی‌سازی روابط بر ادراک رفتارهای ازخودگذشتگی خود و شوهر و تاب‌آوری ابهام در زنان دانشجو. *مجله مشاوره و رواندرمانی خانواده*، ۷(۲)، ۱۲۵-۱۰۶.

مشاک، رویا (۱۳۸۸). رابطه سبک های عشق (صمیمیت، لذت و تعهد) با رضایت زناشویی دانشجویان متاهل. *زن و فرهنگ*، ۱(۲)، ۹۷-۸۳.

مهدی زاده، فاطمه و دره کردی، علی (۱۳۹۹). رابطه طرحواره های ناسازگار اولیه و نگرش به روابط فرازناشویی با میانجیگری ابعاد ذهن آگاهی به منظور ارائه مدل. *مجلهٔ علوم روانشناختی*، ۱۹(۸۷)، ۳۸۳-۳۸۹.

نریمان، زهرا؛ آقایی، اصغر و فرهادی، هادی (۱۳۹۹). مقایسه اعتیاد به عشق و سازش یافتگی زناشویی در متأهلین با و بدون روابط فرازناشویی. *مجلهٔ علوم روانشناختی*، ۱۹(۸۹)، ۶۴۶-۶۳۹.

سال هفدهم، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۲
Vol. 17, No. 67, Spring 2023

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]

نعمتی‌سوگلی‌تپه، فاطمه و خالدیان، محمد (۱۴۰۰). تدوین مدل ساختاری برای صمیمیت‌زناشویی ازطریق سبک‌های عشق‌ورزی با نقش میانجی بخشایش‌گری میان‌فردی. *دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی* (مقالات آماده انتشار).

نعمتی‌سوگلی‌تپه، فاطمه؛ شاهمرادی، سمیه؛ رحیمی، فاطمه‌السادات و خالدیان، محمد (۱۳۹۹). بررسی عوامل تاثیرگذار در سوءمصرف مواد مخدر و اعتیاد با رویکرد گراندد تئوری. *فصلنامه اعتیادپژوهی*، ۱۴(۵۷)، ۳۴-۱۱.

هاشمی‌مقدم، لیلا؛ ترکان، هاجر و یوسفی، زهرا (۱۳۹۹). مطالعه کیفی عوامل محافظت‌کننده و مخاطره‌آمیز در اعتیاد در زنان و مردان شهر اصفهان. *فصلنامه اعتیادپژوهی*، ۱۴(۵۵)، ۱۵۰-۱۳۳.

یوسفی، ناصر و خالدیان، محمد (۱۳۹۱). بررسی عوامل‌فردی، خانوادگی و محیطی گرایش افراد به موادمخدر و اعتیاد. *پیشگیری از وقوع جرم*، ۷(۲۵)، ۹۴-۷۷.

References

Beltrán-Morillas, A. M., Valor-Segura, I., & Expósito, F. (2019). Forgiveness motivations in romantic relationships experiencing infidelity: Negative affect & anxious attachment to the partner as predictors. *Frontiers in psychology*, 10(434), 1-17.

Dekel, B., Abrahams, N., & Andipatin, M. (2018). Exploring adverse parent-child relationships from the perspective of convicted child murderers: A South African qualitative study. *PloS one*, 13(5), 1-15.

Maphosa, S., Mutandwa, PH., & Nyamayaro, A. (2017). Infidelity Appetite: Psychological Factors Influencing Married Women to Engage in Extramarital Affairs. *International journal of innovative research and development*, 6(1), 46-52.

Mtenga, S. M., Pfeiffer, C., Tanner, M., Geubbels, E., & Merten, S. (2018). Linking gender, extramarital affairs, and HIV: a mixed methods study on contextual determinants of extramarital affairs in rural Tanzania. *AIDS research and therapy*, 15(1),1-17.

Scholl, L., Seth, P., Kariisa, M., Wilson, N., & Baldwin, G. (2019). Drug and opioid-involved overdose deaths — United States, 2013–2017. *Morbidity and mortality weekly report*, 67(5152), 1419–1427.

Selterman, D., Garcia, J. R., & Tsapelas, I. (2019). Motivations for extra dyadic infidelity revisited. *The journal of sex research*, 56(3), 273-286.

Steele, H., & Steele, M. (2019). *Handbook of attachment-based interventions*. New York: Guilford Press.

Strauss, A., & Corbin, J. (2014). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Sage Publications, Thousand Oaks: CA, USA.

Ueda, R., Yanagisawa, K., Ashida, H., & Abe, N. (2018). Executive control and faithfulness: only longterm romantic relationships require prefrontal control. *Experimental brain research*, 236(3), 821-828.

Warach, B., Josephs, J., & Gorman, B. S. (2018). Pathways to infidelity: The roles of self-serving bias & betrayal trauma. *Journal of sex & marital therapy*, 44(5), 497-512.

Weibe, S. A., & Johnson, S. M. (2017). creating relationships that foster resilience in emotionally focused therapy. *Current opinion in psychology*, 13, 65–69.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.17.67.197]